

Neoficialus vertimas

Atnaujintos rekomendacijos dėl užsienio kvalifikacijų vertinimo kriterijų ir procedūrų (priimtos Lisabonos pripažinimo konvencijos komiteto penktajame posėdyje Sevre 2010 m. birželio 23 d.)

Preambulė

Konvencijos dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regione komitetas,

atsižvelgdamas į tai, kad Europos Tarybos ir UNESCO tikslas yra didesnė jos narių vienybė ir kad šio tikslo galima siekti bendrai veikiant kultūrinėje erdvėje;

atsižvelgdamas į Europos Tarybos ir UNESCO konvenciją dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regione;

atsižvelgdamas į Europos kultūros konvenciją;

atsižvelgdamas į Europos konvencijas Nr. 15 Dėl diplomų priimant į universitetus ekvivalentiškumo, Nr. 21 Dėl dalinių universitetinių studijų ekvivalentiškumo, Nr. 32 Dėl universitetinių kvalifikacijų akademinio pripažinimo, Europos konvencijos dėl diplomų priimant į universitetus protokolą Nr. 49 ir Europos konvenciją Nr. 138 Dėl bendro dalinių universitetinių studijų ekvivalentiškumo, taip pat į Europos susitarimą Nr. 69 Dėl studentų stipendijų perkėlimo;

atsižvelgdamas į UNESCO konvenciją dėl studijų, diplomų ir laipsnių, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono Valstybėse ir Konvencijos signatarėse;

atsižvelgdamas į dvi deklaracijas dėl Europos konvencijos Nr. 15 taikymo ir į Bendrąją deklaraciją dėl Europos ekvivalentiškumo konvencijų;

atsižvelgdamas į Europos švietimo ministrų deklaraciją, paskelbtą Bolonijoje 1999 m. birželio 19 d., ir vėlesnius oficialius ministrų susitikimų komunikatus;

atsižvelgdamas į Europos Komisijos, Europos Tarybos ir UNESCO bendrai tobulintą Diplomo priedėlį, UNESCO ir Europos Tarybos Transnacionalinio švietimo teikimo gerosios praktikos kodeksą, Jungtinių laipsnių pripažinimo rekomendacijas, Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemą (ECTS) ir į nacionalines ir Europos aukštojo mokslo ir mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaras;

atsižvelgdamas į praktinius veiksmus, kuriuos siekdamas pagerinti kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimą vykdo Europos Tarybos ir UNESCO Europos nacionalinių informacijos centrų dėl akademinio pripažinimo ir mobilumo tinklas (ENIC tinklas);

atsižvelgdamas į tai, kad Europos Taryba ir UNESCO visada skatino akademinį mobilumą siekdamas geresnio įvairių kultūrų ir kalbų supratimo be jokios rasinės, religinės, politinės ar seksualinės diskriminacijos;

atsižvelgdamas į tai, kad studijos arba darbas užsienio šalyje gali praturtinti individą kultūrine bei akademinė prasme ir pagerinti jo karjeros galimybes;

atsižvelgdamas į tai, kad kvalifikacijų pripažinimas yra esminė pradinė akademinio ir profesinio mobilumo sąlyga,

rekomenduoja Kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regione konvenciją pasirašiusių Valstybių vyriausybėms¹:

i. diegiant savo pripažinimo politiką atsižvelgti į principus, išdėstytus prie šio dokumento pridedamame priede;

ii. atkreipti su tuo susijusių kompetentingų institucijų dėmesį į šiuos principus, kad į juos būtų galima atsižvelgti ir taikyti šių institucijų darbe;

iii. skatinti vyriausybinės agentūras bei vietinės ir regioninės valdžios institucijas, taip pat aukštąsias mokyklas, atsižvelgiant į jų autonomiją, įgyvendinti šiuos principus;

iv. užtikrinti kuo platesnę šių rekomendacijų sklaidą tarp visų suinteresuotų asmenų ir institucijų, besidominčių kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimu;

kviečia Europos Tarybos Generalinį Sekretorių ir UNESCO Generalinį Direktorių tinkamai perduoti šias rekomendacijas vyriausybėms tų Valstybių, kurios buvo pakviestos į Diplomatinę konferenciją dėl Lisabonos pripažinimo konvencijos priėmimo, tačiau kurios neprisijungė prie šios konvencijos.

ATNAUJINTOS REKOMENDACIJOS DĖL UŽSIENIO KVALIFIKACIJŲ IR DALINIŲ STUDIJŲ VERTINIMO PROCEDŪRŲ IR KRITERIJŲ

I. Bendrosios nuostatos

1. Rekomendacijos yra priimtose remiantis Lisabonos pripažinimo konvencija ir taikomos šios Konvencijos Šalims. Tačiau šiose rekomendacijose aptarti principai ir praktikos gali būti taip pat vienodai taikomi pripažįstant kvalifikacijas, suteiktas kitose šalyse arba pagal transnacionalinio švietimo susitarimus, pripažįstant jungtinius laipsnius arba pripažįstant šalių, neprisijungusių prie Lisabonos pripažinimo konvencijos, kvalifikacijas.

2. Rekomendacijos susistemina geriausių kompetentingų pripažinimo institucijų taikomą praktiką bei remiasi ja, siūlydamos patobulinimus. Rekomendacijų nuostatose ypatingas dėmesys skiriamas pripažinimo atvejams, reikalaujantiems kompleksinio vertinimo. Pripažįstama, kad kai kuriais atvejais vertinimas gali būti atliekamas paprastesniu būdu.

II. Apibrėžimai

3. Lisabonos pripažinimo konvencijoje apibrėžtos sąvokos šiose rekomendacijose turi tą pačią reikšmę, nuoroda į šių sąvokų apibrėžimą pateikiama Konvencijos I skyriuje. Nuostatos, taikomos kompetentingoms pripažinimo institucijoms, taip pat taikomos *mutatis mutandis* ir juridiniams bei fiziniams asmenims, atsakingiems už užsienio kvalifikacijų vertinimą ir už informacijos apie kvalifikacijas ir jų pripažinimą teikimą. Sąvokos, konkrečiai susijusios su transnacionalinio švietimo teikimu, yra apibrėžtos UNESCO ir Europos Tarybos Transnacionalinio švietimo teikimo

---

¹ Šiose rekomendacijose ši konvencija bus vadinama „Lisabonos pripažinimo konvencija“.

gerosios praktikos kodekse. Sąvokos, konkrečiai susijusios su jungtiniais laipsniais, yra apibrėžtos Rekomendacijose dėl jungtinių laipsnių pripažinimo.

III. Bendrieji principai

4. Užsienio kvalifikacijų turėtojai turi tinkamai užtikrintą teisę, pateikę prašymą, gauti jų kvalifikacijų įvertinimą.

5. Užsienio kvalifikacijų vertinimo nuostatos taikomos *mutatis mutandis* vertinant dalines studijas.

6. Užsienio kvalifikacijų vertinimo procedūros ir kriterijai turi būti skaidrūs, nuoseklūs bei patikimi ir nuolat peržiūrimi siekiant didinti skaidrumą, atsižvelgiant į pasikeitimus švietimo srityje ir šalinant reikalavimus, komplikuojančius procedūrą.

7. Vertinant užsienio kvalifikacijas, susijusias su aukštuoju mokslu, tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai turėtų būti taikomi lanksčiai, siekiant padaryti pripažinimą galimu. Tais atvejais, kai nacionaliniai teisės aktai prieštarauja šioms rekomendacijoms, šalys skatinamos atidžiai apsvarstyti, ar nacionaliniai teisės aktai gali būti pataisyti.

8. Kai po kruopštaus atvejo išnagrinėjimo kompetentinga pripažinimo institucija padaro išvadą, kad pripažinimas pagal pareiškėjo prašymą negali būti suteiktas, turėtų būti taikomi, kai įmanoma, alternatyvusis ar dalinis pripažinimas.

9. Visais atvejais, kai sprendimas skiriasi nuo pareiškėjo prašyto pripažinimo, įskaitant atvejus, kai neįmanomas joks pripažinimas, kompetentinga pripažinimo institucija turėtų apie tai informuoti pareiškėją, nurodydama sprendimo priėmimo priežastis ir informuodama apie pareiškėjo galimybes pateikti apeliaciją.

10. Rekomendacijose išdėstyti vertinimo kriterijai buvo sukurti siekiant padidinti užsienio kvalifikacijų vertinimo procedūrų nuoseklumą ir kriterijų taikymą, taip užtikrinant, kad visos Konvencijos šalys panašius pripažinimo atvejus, kiek įmanoma, traktuos panašiais būdais. Vis dėlto suvokta, jog būtinas tam tikras lankstumas sprendžiant kvalifikacijų pripažinimo klausimus ir kad sprendimai tam tikru mastu skirsis, priklausomai nuo nacionalinių švietimo sistemų.

11. Šiame dokumente išdėstytų rekomendacijų dėl procedūrų tikslas yra vertinimo procedūras padaryti nuoseklesnes ir skaidresnes ir užtikrinti, kad visų pareiškėjų prašymai būtų teisingai išnagrinėti. Toliau pateikiamos rekomendacijos dėl vertinimo procedūrų ir kriterijų galioja vienodai, nepaisant to, koks yra vertinimo procedūros rezultatas:

- 1) sprendimas dėl pripažinimo,
- 2) patarimas sprendimą priimančiai kompetentingai pripažinimo institucijai,
- 3) išvada, adresuota asmeniui (-ims), institucijai (-oms), potencialiam (-iems) darbdaviui (-iams) ir kt.

Rekomenduojama, kad pareiškėjai turėtų teisę gauti jų atveju tinkamą įvertinimą.

12. Nors vertinimų tikslas turėtų būti įvertinti pareiškėjo užsienio kvalifikacijas kokybiniu požiūriu, tačiau suvokiama, kad kiekybiniai kriterijai taip pat turi būti taikomi tam tikru mastu. Tačiau jų taikymas turėtų apsiriboti tais atvejais, kai kiekybiniai kriterijai yra susiję su kokybe ir gali papildyti kokybinius kriterijus.

13. Kai studijų rezultatai yra aiškiai dokumentuoti, pavyzdžiui, Europos Komisijos ir Europos Tarybos bei UNESCO Diplomo priedėlyje arba panašiuose dokumentuose, atliekant vertinimą į juos turėtų būti atsižvelgiama.

IV. Vertinimo procedūros

Informacija pareiškėjams

14. Kompetentingos pripažinimo institucijos visiems pareiškėjams turėtų patvirtinti, kad jų prašymas gautas.

15. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų paskelbti standartizuotą informaciją apie užsienio kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, vertinimo procedūras ir kriterijus. Ši informacija turėtų būti automatiškai suteikiama visiems pareiškėjams ir asmenims, preliminariai besidomintiems jų užsienio kvalifikacijų vertinimu.

16. Prašymams dėl pripažinimo nagrinėti įprastai reikalingas laikas, skaičiuojamas nuo tada, kai pareiškėjai ir (ar) aukštosios mokyklos pateikė visą reikalingą informaciją, turi būti tiksliai apibrėžtas pareiškėjams. Tais atvejais, kai pripažinimo procesas užtrunka, pareiškėjas turėtų būti informuojamas apie vėlavimą ir jo priežastį bei apie datą, kada galima tikėtis sprendimo. Prašymai turėtų būti išnagrinėti kaip įmanoma greičiau, jų nagrinėjimo laikas neturėtų viršyti keturių mėnesių.

17. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų teikti patarimus asmenims, klausiantiems apie formalių prašymų dėl jų užsienio kvalifikacijų vertinimo bei pripažinimo pateikimo galimybes ir procedūras. Atitinkamai, atsižvelgiant į asmens interesus, jei prašoma, patarimai turėtų būti teikiami pareiškėjo kvalifikacijų formalaus vertinimo metu ar jį atlikus.

18. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų sudaryti tipinių pripažinimo atvejų aprašą ir (ar) kitų šalių švietimo sistemų ar kvalifikacijų bei pripažįstančios šalies švietimo sistemų ar kvalifikacijų palyginamąją apžvalgą, kaip pagalbines priemones pripažinimo sprendimų nuoseklumui užtikrinti. Jos turėtų apsvarstyti, ar ši informacija galėtų būti prieinama pareiškėjams, šiems nurodant, kad ši informacija yra tik orientacinis vadovas ir kad kiekvienas prašymas vertinamas individualiai.

Informacija apie kvalifikaciją, kurios pripažinimo siekiama

19. Kaip apibrėžta Lisabonos pripažinimo konvencijoje, konkrečiai jos III.3 ir III.4 straipsniuose, atsakomybę už informacijos apie kvalifikaciją, kurios pripažinimo siekiama, teikimą dalijasi pareiškėjai, aukštosios mokyklos, kuriose tos kvalifikacijos buvo suteiktos, ir kompetentinga pripažinimo institucija, atliekanti vertinimą. Aukštosios mokyklos yra ypač raginamos išduoti diplomo priedėlį siekiant palengvinti kvalifikacijų vertinimą.

20. Tais atvejais, kai pabėgėliai ar panašioje situacijoje atsidūrę asmenys, ar kiti asmenys dėl pateisinamų priežasčių negali dokumentais pagrįsti kvalifikacijų, kurias tvirtina turį, kompetentingos pripažinimo institucijos raginamos sukurti ir naudoti „pagrindžiamąjį dokumentą“, teikiantį kvalifikacijų ar dalinių studijų, patvirtinamų visais prieinamais dokumentais ir papildomais įrodymais, aprašymą.

Mokesčiai

21. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų apsvarstyti, ar įmanoma užsienio kvalifikacijų vertinimą teikti kaip nemokamą viešąją paslaugą. Jei tai nėra įmanoma, mokesčiai turėtų būti kuo mažesni ir neturėtų būti tokie dideli, kad taptų kliūtimi užsienio kvalifikacijoms vertinti.

22. Nustatant bet kurių mokesčių dydį, reikėtų atsižvelgti į pragyvenimo išlaidas ir atlyginimų lygį bei paramą studentams šalyje. Specialios priemonės, taikomos mažas pajamas gaunančioms asmenų grupėms, pabėgėliams, perkeltiems asmenims ar kitoms socialiai remtinoms žmonių grupėms, turėtų būti svarstomos siekiant užtikrinti, kad pareiškėjui siekti jo užsienio kvalifikacijų pripažinimo netrukdytų su tuo susijusios išlaidos.

Vertimas

23. Dokumentų vertimo reikalavimai turėtų būti kruopščiai pasverti ir aiškiai apibrėžti, ypač tai, kas susiję su oficialių vertimų, atliekamų prisiekusių vertėjų, reikalingumu. Turėtų būti apsvarstyta, ar reikalavimai pateikti vertimą galėtų apsiriboti esminiais dokumentais ir ar kompetentingos pripažinimo institucijos nurodytomis tam tikromis užsienio kalbomis sudaryti dokumentai galėtų būti priimami be vertimo. Valstybės raginamos peržiūrėti bet kuriuos dabartinius teisės aktus, draudžiančius priimti dokumentus ne nacionalinėmis kalbomis be vertimo. Diplomo priedėlio (kur prieinamas) naudojimas turėtų sumažinti kitų esminių dokumentų vertimo poreikį.

24. Paprastai užsienio kvalifikacijų pavadinimai turėtų būti pateikiami originalo kalba ir neverčiami.

Dokumentų autentiškumo patikrinimas

25. Atsižvelgiant į suklastotų dokumentų atvejus, yra svarbus jų autentiškumo patikrinimas. Tokiu patikrinimu siekiama nustatyti:

- (i) ar dokumentai iš esmės nėra suklastoti, t. y. ar jie buvo išduoti dokumente nurodytos institucijos ir ar jie vėliau nebuvo neteisėtai pakeisti pareiškėjo ar kitų asmenų;
- (ii) ar dokumentai iš tikrųjų buvo teisėtai išduoti pareiškėjui.

26. Nors dokumentų autentiškumo nustatymo, kaip sudėtinės vertinimo procedūros dalies, poreikis yra labai realus, vis dėlto šis poreikis turėtų būti gerai apgalvotas, kad pareiškėjams netaptų našta. Pagrindinės procedūros taisyklės turėtų teigti, kad dauguma pareiškėjų yra sąžiningi, tačiau kompetentingoms pripažinimo institucijoms jos turėtų suteikti galimybę reikalauti tvirtesnių autentiškumo įrodymų, kai jos įtaria, jog dokumentai gali būti suklastoti. Nors daugeliu atvejų pakanka patvirtintų oficialių dokumentų kopijų, kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų prašyti dokumentų originalų, kai tai laikoma būtina, siekdamos išsiaiškinti ar dokumentai nėra suklastoti, ar užkirsti kelią jų naudojimui.

27. Valstybės raginamos peržiūrėti bet kuriuos nacionalinius teisės aktus, reikalaujančius tokių sudėtingų ir brangių autentiškumo patvirtinimo procedūrų, kaip visų dokumentų visiškas legalizavimas. Šiuolaikinės komunikacijos priemonės įgalina patikrinti dokumentų autentiškumą mažiau apsunkinančiais būdais, ir kompetentingos pripažinimo institucijos bei priimančių šalių švietimo institucijos raginamos greitai ir pozityviai reaguoti į prašymus suteikti tiesioginę informaciją dėl numanomai jų išduotų dokumentų.

28. Pabėgėlių, perkeltųjų asmenų ir kitų asmenų, kurie dėl pateisinamų priežasčių ir nepaisant jų didžiausių nuolatinių pastangų negali įrodyti kvalifikacijų, kurias jie sakosi turį, atveju turėtų būti apsvarstyta, ar tokioms kvalifikacijoms pripažinti galėtų būti surasti alternatyvūs būdai, pavyzdžiui, studijų rezultatų, kurių galima būtų pagrįstai tikėtis iš dokumentais neliudijamos kvalifikacijos, įvertinimas. Tokios priemonės turėtų būti pasirenkamos atsižvelgiant į minėtų asmenų prašymų dėl pripažinimo aplinkybes ir galėtų apimti įprastinius ar specialiai suorganizuotus egzaminus, interviu su aukštųjų mokyklų atstovais ir (ar) kompetentingos pripažinimo institucijos atstovais ir teisės aktais įgaliotai institucijai duotą priesaiką.

V. Vertinimo kriterijai

Institucijos statusas

29. Atsižvelgiant į didžiulę aukštųjų mokyklų įvairovę ir transnacionalinio švietimo aplinkybes, kvalifikacijos statusas negali būti nustatytas nekreipiant dėmesio į institucijos ir (ar) programos, kurią baigus buvo suteikta kvalifikacija, statusą.

30. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų siekti nustatyti, ar aukštoji mokykla priklauso prie Lisabonos pripažinimo konvencijos prisijungusios ir (ar) Europos regiono valstybės aukštojo mokslo sistemai. Transnacionaliniais susitarimais įkurtų aukštųjų mokyklų suteiktų kvalifikacijų atveju kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų išanalizuoti tokius susitarimus, vadovaudamosi principais, suformuluotais UNESCO ir Europos Tarybos Transnacionalinio švietimo teikimo gerosios praktikos kodekse ir Rekomendacijose dėl jungtinių laipsnių pripažinimo.

31. Vertindamos kvalifikacijas, įgytas šalyse, kurios yra sukūrusios kokybės užtikrinimo sistemą, apimančią jų aukštųjų mokyklų ir programų formalų vertinimą, kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų atkreipti dėmesį į šio proceso rezultatus.

Individualių kvalifikacijų vertinimas

32. Užsienio kvalifikacijų pripažinimo gali būti siekiama įvairiems tikslams. Vertinant reikėtų atkreipti dėmesį į tikslą (-us), kuriam (-iems) siekiama pripažinimo, ir teikiant išvadą dėl pripažinimo turėtų būti aiškiai nurodomas tikslas (-ai), kuriam (-iems) ši išvada galioja.

33. Prieš pradėdant vertinimą, kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų nustatyti, kurie nacionaliniai ir tarptautiniai teisės aktai yra taikytini konkrečiu atveju ir ar jais reikalaujama priimti kokią nors specifinį sprendimą ar atlikti procedūrą.

34. Vertinant taip pat reikėtų atsižvelgti į ankstesnę praktiką panašiais pripažinimo atvejais, kad būtų užtikrintas pripažinimo praktikos nuoseklumas. Ankstesnė praktika turėtų būti kaip orientyras, ir bet kokie esminiai praktikos pasikeitimai turėtų būti pagrįsti.

35. Atsižvelgiant į tikslą, kuriam siekiama pripažinimo, vertinant užsienio kvalifikaciją turėtų būti identifikuota panašiausia kvalifikacija šalies, kurioje siekiama pripažinimo, sistemoje. Užsienio švietimo sistemai priklausančios kvalifikacijos atveju vertinant turėtų būti atsižvelgta į atitinkamą kvalifikacijos padėtį ir funkciją, lyginant ją su kitomis tos pačios sistemos kvalifikacijomis. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų, kur tai įmanoma, vertinimo procese remtis Nacionaline kvalifikacijų sandara, Europos kvalifikacijų sandara ir kitomis panašiomis kvalifikacijų sandaromis.

36. Panašaus lygmens kvalifikacijos gali turėti turinio, paskirties, apimties, kokybės ir studijų rezultatų skirtumų. Vertinant užsienio kvalifikacijas į šiuos skirtumus turėtų būti žiūrima lanksčiai ir tik esminiai skirtumai, atsižvelgiant į pripažinimo tikslą (pvz., akademinis ar *de facto* profesinis pripažinimas), turėtų sąlygoti užsienio kvalifikacijų dalinį pripažinimą ar nepripažinimą.

37. Užsienio kvalifikacijos turėtų būti pripažintos, nebent galima nurodyti esminį skirtumą tarp kvalifikacijos, kurios pripažinimo prašoma, ir šalies, kurioje siekiama pripažinimo, atitinkamos kvalifikacijos. Taikant šį principą vertinimu turėtų būti siekiama nustatyti, ar:

a) studijų rezultatų skirtumai tarp užsienio kvalifikacijos ir šalies, kurioje siekiama pripažinimo, atitinkamos kvalifikacijos yra esminiai, kad užsienio kvalifikacija būtų pripažinta, kaip to pageidauja pareiškėjas. Jei skirtumai yra esminiai, vertinimu turėtų būti siekiama nustatyti, ar galimas alternatyvus, dalinis ir (ar) sąlyginis pripažinimas;

b) teisės į tolesnes veiklas (tokias kaip tolesnės studijos, mokslinė veikla, darbas) skirtumai tarp užsienio kvalifikacijos ir šalies, kurioje siekiama pripažinimo, atitinkamos kvalifikacijos yra esminiai, kad užsienio kvalifikacija būtų pripažinta taip, kaip to pageidauja pareiškėjas. Jei skirtumai yra esminiai, vertinimu turėtų būti siekiama nustatyti, ar galimas alternatyvus, dalinis ir (ar) sąlyginis pripažinimas;

c) kvalifikacijai įgyti skirtos programos (-ų) esminių elementų, lyginant su šalies, kurioje siekiama pripažinimo, atitinkamai kvalifikacijai įgyti skirta programa (-omis), skirtumai yra esminiai, kad užsienio kvalifikacija būtų pripažinta, kaip to pageidauja šią kvalifikaciją įgijęs asmuo. Jei skirtumai yra esminiai, vertinimu turėtų būti siekiama nustatyti, ar galimas alternatyvus, dalinis ir (ar) sąlyginis pripažinimas. Tačiau programos elementų palyginamumas turėtų būti analizuojamas tik atsižvelgiant į studijų rezultatų ir teisės į tolesnes veiklas palyginamumą, o ne kaip būtina atskira pripažinimo sąlyga;

d) kompetentingos pripažinimo institucijos gali dokumentais pagrįsti, kad programos ir (ar) institucijos, kurioje buvo suteikta kvalifikacija, kokybės skirtumai, lyginant su panašią kvalifikaciją, kuriai pripažinimo siekiama, teikiančių programų ir (ar) institucijų kokybe, yra esminiai, kad užsienio kvalifikacija būtų pripažinta, kaip to pageidauja pareiškėjas. Jei skirtumai yra esminiai, vertinimu turėtų būti siekiama nustatyti, ar galimas alternatyvus, dalinis ir (ar) sąlyginis pripažinimas.

38. Jei užsienio kvalifikacija jos kilmės šalyje teikia formalias teises, tokia kvalifikacija turėtų būti įvertinta suteikiant jos turėtojui panašias formalias teises priimančioje šalyje, tiek, kiek tokios teisės egzistuoja ir kyla iš kvalifikacija liudijamų studijų rezultatų.

39. Anksčiau ir (ar) pagal ankstesnes aukštojo mokslo struktūras suteiktų kvalifikacijų pripažinimas gali pateikti įvairių iššūkių naujesnių kvalifikacijų pripažinimui. Todėl reikėtų apsvarstyti šiuos klausimus:

a) kokių mastu kvalifikaciją galima laikyti pasenusia, priklausys nuo srities ir to, kokia veikla užsiiminėjo pareiškėjas nuo to laiko, kai ji buvo suteikta;

b) ten, kur kvalifikacijos suteiktos pagal anksčiau egzistavusias švietimo struktūras, kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų atsižvelgti į tos kvalifikacijos statusą ją suteikusioje šalyje. Jei toje šalyje egzistuoja nacionalinė kvalifikacijų sandara, turėtų būti nustatyta, ar ankstesnės kvalifikacijos yra į ją įtrauktos;

c) apskritai, senesnės kvalifikacijos turėtų būti pripažintos taip pat, kaip ir panašios kvalifikacijos, suteiktos šalyje, kurioje siekiama pripažinimo, ir atsižvelgiant į tikslą, kuriam siekiama pripažinimo. Galima svarstyti, ar atitinkama darbo patirtis gali kompensuoti kvalifikacijos senumą.

40. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų būti raginamos sutelkti dėmesį į studijų rezultatus, taip pat ir į programos kokybę, jos trukmę laikydamos tikrai vienu požymiu, nurodančiu pasiekimų lygį baigus studijų programą. Vertinimo procesas turėtų patvirtinti, kad ankstesnio mokymosi, kreditų perkėlimo, skirtingų teisės į aukštąjį mokslą formų, jungtinių laipsnių ir mokymosi visą gyvenimą pripažinimas sutrumpins kai kurių akademinų kvalifikacijų trukmę, nesumenkinant studijų rezultatų ir sprendimas nepripažinti kvalifikacijos neturėtų būti motyvuojamas vien tik trukme.

41. Vertinant užsienio kvalifikacijas turėtų būti sutelkiamas dėmesys į kvalifikaciją, kurios pripažinimo siekiama. Į ankstesnius išsilavinimo lygius turėtų būti atsižvelgiama tik tais atvejais, kai tie lygiai turi svarbią įtaką vertinimo rezultatams ir turėtų būti apsiribojama, kiek tai įmanoma, kvalifikacijomis, esančiomis tik vienu lygiu žemiau už kvalifikaciją, kurios pripažinimo siekiama.

42. Atlikdamos vertinimą kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų taikyti savo žinojimą ir geriausius profesinius gebėjimus bei atsižvelgti į visą su vertinimu susijusią paskelbtą informaciją. Jei prieinama tinkama informacija apie studijų rezultatus, tai vertinant kvalifikaciją jie turėtų būti svarbesni nei dėmesys mokymo programai, kurią baigus buvo suteikta kvalifikacija.

VI. Vertinimo rezultatas

43. Atsižvelgiant į nacionalinius teisės aktus ir praktiką, užsienio kvalifikacijos vertinimo rezultatas gali būti:

- (a) sprendimas dėl pripažinimo;
- (b) rekomendacija kitai institucijai, priimančiai sprendimą dėl pripažinimo;
- (c) išvada pareiškėjui ar suinteresuotiems asmenims (pvz., esamiems ar potencialiems darbdaviams, aukštosioms mokykloms ir t. t.), teikianti užsienio kvalifikacijos palyginimą su panašiomis tos šalies, kurioje siekiama pripažinimo, kvalifikacijomis, nepateikiant formalaus sprendimo dėl pripažinimo;
- (d) bet kokie kiti patarimai pareiškėjui.

Pareiškėjas turėtų būti informuotas apie gaunamo įvertinimo statusą.

44. Kai pripažinimas pagal pareiškėjo prašymą negali būti suteiktas, kompetentinga pripažinimo institucija turėtų padėti pareiškėjui identifikuoti pagalbines priemones, kurių jis gali imtis siekdamas gauti pripažinimą vėliau.

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

Atnaujintos rekomendacijos dėl užsienio kvalifikacijų vertinimo kriterijų ir procedūrų

Preambulė

Preambulė remiasi esamais teisės aktais dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo, parengtais Europos Tarybos ir UNESCO (tiek, kiek pastaroji susijusi su Europos regionu). Daug dėmesio kreipiama į Konvenciją dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regione, sukurtą bendrai abiejų organizacijų ir priimtą 1997 m. balandžio 11 d. Ši konvencija įsigaliojo 1999 m. vasario 1 d. Preambulė taip pat remiasi svarbiausiais pastarųjų metų tarptautinio kvalifikacijų pripažinimo pasiekimais, ypač ENIC/NARIC darbo grupės dėl esminių skirtumų atliktu darbu ir Bolonijos paskesnės veiklos grupės ataskaita (2008) dėl 2007 metų nacionalinių pripažinimo veiklos planų analizės. Kalbant apie kvalifikacijas, suteiktas pagal transnacionalinius susitarimus, preambulė remiasi UNESCO ir Europos Tarybos transnacionalinio švietimo teikimo gerosios praktikos kodekso nuostatomis ir Rekomendacijomis dėl jungtinių laipsnių pripažinimo.

I. Bendrosios sąvokos

1–2 paragrafai

Šiose rekomendacijose sąvoka „kompetentingos pripažinimo institucijos“ apima vieną arba kelias iš toliau pateiktų institucijų:

- (i) nacionalinius informacijos centrus;
- (ii) aukštąsias mokyklas;
- (iii) kitas institucijas, agentūras ar kvalifikacijų vertintojus, atliekančius užsienio kvalifikacijų vertinimą ir (ar) pripažinimą.

III. Bendrieji principai

4–11 paragrafai

Rekomendacijos aiškiai apibrėžia pareiškėjų teisę gauti jų užsienio kvalifikacijų įvertinimą remiantis aiškiais, nuosekliomis ir patikimomis procedūromis ir kriterijais.

Kai įmanoma, kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų stengtis pripažinti pareiškėjo užsienio kvalifikacijas. Kai to padaryti neįmanoma, rekomendacijos ragina kompetentingas pripažinimo institucijas taikyti alternatyvias pripažinimo formas. Toks alternatyvus pripažinimas gali apimti:

- (i) užsienio kvalifikacijos, kaip lygiavertės priimančiosios šalies kvalifikacijai, bet ne tai, kuriai pripažinimo siekia pareiškėjas, pripažinimą;
- (ii) dalinį užsienio kvalifikacijos pripažinimą;
- (iii) visišką arba dalinį užsienio kvalifikacijos pripažinimą, jei klientas sėkmingai išlaiko papildomus egzaminus, tinkamumo tolesnėms studijoms testus ar įvykdo kitas kompensacines priemones;
- (iv) visišką arba dalinį užsienio kvalifikacijos pripažinimą pasibaigus bandomajam laikotarpiui, galintį priklausyti nuo nurodytų sąlygų.

Tačiau dalinis pripažinimas ar pripažinimas, sąlygotas specifinių sąlygų įvykdymo, nereiškia automatinės teisės būti priimtam į kursus, skirtus padėti pareiškėjams išlyginti kvalifikacijų skirtumus, siekiant pripažinimo.

Tik tuo atveju, kai kompetentingos pripažinimo institucijos nemato galimybės suteikti net alternatyvios pripažinimo formos, pareiškėjo prašymas turėtų būti atmestas. Reikėtų turėti mintyje tai, kad kai kuriais atvejais pripažinimo nebuvimas gali būti laikomas „teisingu pripažinimu“, pagrįstu konkrečiais įrodymais.

ENIC/NARIC darbo grupės dėl esminių skirtumų išvadose, išsakytose grupės parengtoje publikacijoje, akcentuojama, kad esminiai skirtumai negali būti normatyviai apibrėžti ir kad kompetentingos pripažinimo institucijos, remdamosi Lisabonos pripažinimo konvencijos dvasia, kai įmanoma, turėtų siekti rasti loginį pagrindą pripažinimui suteikti, užuot ieškojusios priežasčių, kurios galėtų būti interpretuojamos kaip esminiai skirtumai.

Kai sprendimas dėl pripažinimo skiriasi nuo pareiškėjo laukiamo sprendimo, kompetentinga pripažinimo institucija privalo nurodyti tokio sprendimo priežastis ir informuoti pareiškėjus apie jų galimybes pateikti apeliaciją dėl sprendimo. Labai svarbu leisti pareiškėjams pateikti apeliacijas dėl sprendimų ir leisti jiems imtis kompensacinių priemonių siekiant gauti pripažinimą vėliau. Tai jokiū būdu neturėtų trukdyti kompetentingoms pripažinimo institucijoms nurodyti savo nustatytų priežasčių dėl pripažinimo suteikimo.

12 paragrafas

Apibūdinant užsienio kvalifikacijų vertinimo kriterijus susiduriama su neatskiriama dilema. Nors vertinimo tikslas yra įvertinti užsienio kvalifikaciją kokybine prasme, vertinimas negali būti atliekamas neatsižvelgiant tiek į kokybinius, tiek ir į kiekybinius kriterijus. Vis dėlto svarbu, kad taikomi kriterijai būtų pasirenkami dėl jų tinkamumo nustatant vertinamos kvalifikacijos kokybę ir pareiškėjo gebėjimą užsiimti veikla, kuriai siekiama pripažinimo (tolesnės studijos, mokslinė veikla, darbas). Pavyzdžiui, studentai, turintys gerus studijų rezultatus (pažymius), gali būti laikomi turinčiais dideles galimybes mokytis ir vystyti asmenybę net ir tada, jei kvalifikacijos, kurių pripažinimo jie siekia, buvo įgytos švietimo sistemoje ar institucijoje, kuri laikoma iš esmės prastesnės kokybės nei priimančiosios šalies švietimo sistema. Šiuo atveju vertinimo rezultatas gali priklausyti nuo to, ar pripažinimo siekiama dėl tolesnių studijų ar dėl įsiliejimo į darbo rinką. Pirmuoju atveju gali būti lengviau pripažinti kvalifikacijas, kadangi iš pareiškėjų gali būti tikimasi, jog jie patobulins savo kvalifikacijas ir pasieks reikiamą lygį studijuodami. Antruoju atveju suteikti pripažinimą gali būti sunkiau, kadangi kvalifikacijos bus veiklos, kuri gali turėti tiesioginį poveikį kitiems piliečiams, pagrindas ir, be to, nėra garantijų, kad kvalifikacijos bus keliamos darbinės veiklos metu. Šiuo atveju pripažinimui gali būti reikšminga praktikos trukmė ir turinys.

Sprendimas dėl pripažinimo jokiū būdu negali būti pagrįstas tik kiekybiniais kriterijais, tokiais kaip studijų trukmė, nesistengiant įvertinti pareiškėjų mokymosi rezultatų ir kvalifikacijų kokybės. Mokymosi rezultatai akcentuoja ne studijų įėigą, pavyzdžiui, studijų trukmę, o mokymosi rezultatus. Laiką, per kurį vidutinis mokinys ar tipiškas studentas pasiekia mokymosi rezultatų, lemia ne tik turimų perteikti ir įsisavinti žinių bei gebėjimų apimtys, bet ir kontekstas, kuriame vyksta mokymosi procesas. Tačiau tam tikru mastu esminiai skirtumai pagal kiekybinius kriterijus gali būti laikomi kokybės skirtumo požymiu.

IV. Vertinimo procedūros

15 paragrafas

Šiame paragrafe kalbama apie informaciją, kurią, gavus prašymą, pareiškėjams turėtų suteikti nacionaliniai informacijos centrai ir kompetentinga pripažinimo institucija. Standartizuota informacija turėtų apimti bent šiuos elementus:

- (i) reikalaujamus dokumentus, įskaitant reikalavimus pateikti dokumentų autentiškumo patvirtinimą ir vertimą;
- (ii) vertinimo proceso aprašymą;
- (iii) vertinimo kriterijų aprašymą;
- (iv) išvadų dėl pripažinimo statusą;
- (v) laiką, reikalingą prašymui nagrinėti;
- (vi) mokesčius;
- (vii) nuorodą į galinčius turėti ryšį su užsienio kvalifikacijų vertinimu nacionalinius teisės aktus ir tarptautines konvencijas bei sutartis;
- (viii) apeliacijos dėl pripažinimo sprendimo pateikimo sąlygas ir procedūras pagal nacionalinius teisės aktus.

Iš principo sprendimus dėl pripažinimo turėtų būti galima apskūsti, ir pareiga informuoti pareiškėjus apie tokių apeliacijų ypatumus, įskaitant jų formalius aspektus, tokius kaip vykdymo terminai, tenka kompetentingai pripažinimo institucijai. Rekomenduojama, kad informacija dėl apeliacijų procesų būtų suteikiama jau gaunant prašymą. Kompetentingos pripažinimo institucijos gali nuspręsti, ar reikalauti iš pareiškėjų parašu patvirtinti, jog tokia informacija buvo gauta ir kad pareiškėjas susipažino su apeliacijų pateikimo galimybėmis ir procedūromis.

16 paragrafas

Kompetentingos pripažinimo institucijos pareiga yra nurodyti prašymų dėl pripažinimo nagrinėjimo įprastinį terminą ir jo laikytis bei informuoti pareiškėjus uždelsimo atveju. Taip pat nurodoma „procedūros vykdymo termino pradžia“ terminui skaičiuoti, t. y. terminas skaičiuojamas nuo tada, kai kompetentinga pripažinimo institucija gavo visą reikiamą informaciją. Kadangi vertinimas turėtų būti pradėtas ir pabaigtas kaip galima greičiau, turėtų būti pabrėžiama, kad bet koks vertinimas, trunkantis ilgiau kaip keturis mėnesius, gali labai sutrukdyti tolesnėms pareiškėjo studijoms ar profesinei veiklai ar priversti pareiškėjus imtis papildomų studijų, kad įvykdytų tuos reikalavimus, kuriuos, kaip gali paaiškėti atlikus vertinimą, jų užsienio kvalifikacijos jau tenkina. Taigi, keturių mėnesių terminas turi būti laikomas maksimaliu nagrinėjant prašymus dėl pripažinimo; nekomplikuoti atvejai paprastai turėtų būti įvertinti greičiau.

18 paragrafas

Sprendimų dėl pripažinimo nuoseklumas yra svarbus elementas užtikrinti prašymų dėl užsienio kvalifikacijų pripažinimo skaidrų ir nuoseklų traktavimą. Būtų nepateisinama, jei panašūs pripažinimo atvejai būtų nagrinėjami iš esmės skirtingais būdais ir būtų priimti iš esmės skirtingi sprendimai. Tipinių pripažinimo atvejų aprašas gali padėti užtikrinti reikalaujamą nuoseklumą.

Klausimas, ar padaryti informaciją prieinama pareiškėjams, yra šiek tiek komplikuoatas. Viena vertus, tokia informacija gali paaiškinti pareiškėjams, ko jie realiai gali tikėtis, ir padėti jiems suformuluoti prašymus. Ji taip pat gali padėti pareiškėjams apsispręsti, ar pateikti apeliaciją dėl sprendimo. Kita vertus, pareiškėjai gali neteisingai suprasti tipinius atvejus, priimdami juos kaip teisinį precedentą, leidžiantį „automatiškai“ pripažinti jų kvalifikacijas. Todėl būtina, kad

pareiškėjams apie tipinius pripažinimo atvejus teikiama informacija būtų papildyta aiškiu paaiškinimu dėl šios informacijos funkcijų, pabrėžiant, kad visais atvejais yra atliekamas prašymo individualus vertinimas.

19 paragrafas

Atsakomybe už informaciją apie kvalifikaciją, kurios pripažinimo siekiama, dalinasi:

a) pareiškėjai, kuriems tenka pagrindinė atsakomybė už informacijos, kurios prašo kompetentinga pripažinimo institucija, pateikimą;

b) aukštosios mokyklos, kuriose buvo įgyta kvalifikacija ir kurios turi pareigą suteikti pareiškėjams ir (ar) kompetentingoms pripažinimo institucijoms informaciją apie jų teikiamas kvalifikacijas bei kitą reikalingą informaciją (tokią kaip informacija dėl kvalifikacijų struktūros, mokymosi rezultatų, kurso turinio ir t. t.). Švietimo institucijos turėtų būti skatinamos naudoti instrumentus užsienio kvalifikacijų turiniui paaiškinti, tokius kaip UNESCO ir Europos Tarybos sukurtas Diplomo priedėlis, informacija dėl kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemų, tokių kaip ECTS². Aukštųjų mokyklų pareiga teikti informaciją gali būti apribota atsakinėjimu tik į pareiškėjų ir (ar) vertinimą atliekančių kompetentingų institucijų prašymus.

c) kompetentingos pripažinimo institucijos, kurios yra atsakingos už informacijos dėl užsienio švietimo sistemų ir kvalifikacijų priežiūrą savo kompetencijos ribose.

Turėtų būti pabrėžta, kad kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų pateikti pareiškėjams visą aprašą, kokios informacijos ir dokumentų reikia vertinimui atlikti. Tik išskirtiniais atvejais kompetentinga pripažinimo institucija turėtų prašyti papildomos informacijos, nenumatytos šiame apraše, ir jokių atveju prašymai dėl papildomos informacijos neturėtų būti vartojami kaip priemonė vertinimui pratęsti ar uždelsti. Pareiškėjai, kaip ir aukštosios mokyklos, turi pareigą pateikti visą prašomą informaciją per kompetentingos pripažinimo institucijos nustatytą protingą terminą.

20 paragrafas

„Pagrindžiamasis dokumentas“ turėtų būti įrankis:

- kompetentingoms pripažinimo institucijoms atkurti pabėgėlio išsilavinimą, siekiant palengvinti vertinimą;

- pabėgėliui, siekiančiam įgyti teisę į tolesnes studijas ar atitinkamai įsidarbinti, patvirtinti jo akademinį pasiekimą, kai to reikia kitiems vertintojams, pvz., universitetams ar darbdaviams.

Situacijoje, panašioje į pabėgėlių, atsidūrusių asmenų ar kitų asmenų, kurie dėl pateisinamos priežasties negali dokumentais įrodyti savo kvalifikacijų, prašymai turėtų būti traktuojami vienodai.

„Pagrindžiamasis dokumentas“ nėra įvertinimas, bet autoritetingas aprašymas ar akademinis pasiekimų atkūrimas, paremtas prieinamais dokumentais ir papildomais įrodymais.

„Pagrindžiamasis dokumentas“ yra:

---

² *Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema*

- 1) tvirtinamo turimo išsilavinimo aprašymas su visais prieinamais dokumentais ir papildomais įrodymais;
- 2) svarbesnei informacijai surinkti kompetentingų pripažinimo institucijų naudojamas kontrolinis sąrašas, sudarytas pagal Diplomo priedėlio pavyzdį.

Aprašymo pavyzdys

Išsilavinimo pagrindimas	
kvalifikacija	įrodymas
vidurinis išsilavinimas	diplomas
aukštasis mokslas: pirmasis laipsnis	studento identifikacinis numeris
	+ akademinė pažyma dėl pirmųjų studijų metų
aukštasis mokslas: antrasis laipsnis	jokių išsilavinimo dokumentų, tik dėstytojo pareiškimas
	+ darbo sutartis
	+ neformalaus ir informalaus mokymosi įrodymai

Mokesčiai

21–22 paragrafai

Mokesčiai gali būti pripažinimo kliūtis. Jeigu užsienio kvalifikacijų vertinimas negali būti atliktas nemokamai, mokesčiai turėtų būti kuo mažesni. Primintina, kad bet kokie mokesčiai, imami kompetentingų pripažinimo institucijų, bus papildomi prie išlaidų už dokumentų vertimą ir (ar) jų patvirtinimą. Šių rekomendacijų nuostatos yra ypač svarbios didėjant tendencijai viešosioms įstaigoms apmokestinti vartotojus.

Apmokestinimo praktika Europos regione labai skiriasi. Sunkiai įmanoma nustatyti priimtinus mokesčio lygius, kadangi turi būti atsižvelgta į vietines sąlygas, tokias kaip pragyvenimo lygis, atlyginimų lygis bei studentų paramos lygis. Nepaisant to, kai kuriais atvejais imami mokesčiai turi būti laikomi pernelyg dideliais. Pavyzdžiui, neprotinga, kad užsienio kvalifikacijos vertinimo kaina sudaro didelę vidutinio mėnesinio atlygio viešajame sektoriuje dalį.

23 paragrafas

Reikalavimas pateikti visą informaciją turėtų būti gerai apgalvotas, kad netaptų našta pareiškėjams, ypač kalbant apie reikalavimus pateikti dokumentų autentiškumo patvirtinimą ir vertimą, – tai įprastai užima daug laiko ir brangiai kainuoja. Svarstant dokumentų autentiškumo patvirtinimo reikalavimus turėtų būti pasverta klastočių rizikos mažinimo būtinybė, palyginti su reikalingumu mažinti našta sąžiningiems pareiškėjams. Siūloma, kad daugeliu atvejų gali būti pakankama reikalauti tik pagrindinių dokumentų, tokių kaip diplomai, akademinės pažymos ar gimimo liudijimai, autentiškumo patvirtinimo. Taip pat turėtų būti apsvartyta, ar gali būti reikalaujama patvirtintų kopijų, o ne originalų. Svarbu, kad visi reikalavimai būtų aiškiai išdėstyti pareiškėjams.

Tais atvejais, kai reikalaujama dokumentų vertimo, taip pat reikėtų apsvartyti, ar neužtenka reikalauti tik pagrindinių dokumentų vertimo. Pavyzdžiui, gali būti nereikalinga pareiškėjui pateikti detalius studijų turinio ar akademinės dokumentų vertimus. Taip pat turėtų būti aptarta, ar yra griežtai būtina reikalauti licencijuotų vertėjų atliktų vertimų. Kai šis reikalavimas taikomas, kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų pateikti pareiškėjams tinkamų vertėjų sąrašus. Toliau turėtų būti apsvartyta, ar tam tikri dokumentai galėtų būti priimami be vertimo. Tai galėtų būti taikoma dokumentams, išduotiems plačiai vartojamomis kalbomis, lingvistiškai artimomis

priimančiosios šalies kalbai kalbomis, priimančioje šalyje daugeliui suprantamomis kalbomis ir (ar) kalbomis, kurias kompetentingų pripažinimo institucijų personalas pakankamai gerai moka.

24 paragrafas

Priežastis, dėl kurios užsienio kvalifikacijų pavadinimai neturėtų būti verčiami, yra ta, kad šiuo atveju vertimas reikštų vertinimą ir šis vertinimas turėtų būti atliekamas tik kompetentingų pripažinimo institucijų. Diplomo priedėlis, kaip ir kreditų kaupimo ir perkėlimo sistemos, buvo sumanyti, kad paaiškintų kvalifikacijos turinį jų neverčiant ir nevertinant. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog transliteracija skiriasi nuo vertimo. Transliteracija reiškia vienos abėcėlės ar rašymo sistemos garsų perteikimą kitoje abėcėlėje ar rašymo sistemoje (pavyzdžiui, kirilica ar japonų hieroglifais parašyto žodžio perteikimas lotyniška abėcėle). Transliteracija leidžia skaitytojui nesusipažinus su originalo kalbos abėcėle ar rašymo sistema identifikuoti žodžius ar išsireiškimus ta kalba ir turėtų būti atliekama naudojant standartines transliteracijos sistemas, kur tokios yra.

Dokumentų autentiškumo patikra

25–28 paragrafai

Vis rimtesnė tampa dokumentų klastojimo problema, todėl reikia pabrėžti poreikį tikrinti pareiškėjų pateiktų dokumentų, taip pat ir pačių pareiškėjų asmens tapatybę, autentiškumą. Tačiau kartu reikia išlaikyti pusiausvyrą tarp patikros poreikio ir vengimo uždėti pernelyg didelę naštą daugumai pareiškėjų, kurie pateikia autentiškus dokumentus ir kurie turėtų būti traktuojami pagal pagrindinį teisinį principą „nekaltas, kol neįrodyta kaltė“. Todėl kompetentingoms pripažinimo institucijoms būtina suteikti teisę reikalauti griežtų autentiškumo įrodymų, tokių kaip originalių dokumentų pateikimas, tais atvejais, kai įtariama klastotė. Kita galimybė tokiais atvejais yra reikalauti dokumentų kopijų, patvirtintų institucijos, suteikusios kvalifikaciją, originaliu parašu ir (ar) antspaudu. Aukštosios mokyklos turėtų nedelsdamos atsakyti į prašymus dėl tokio patvirtinimo, kuris, jei įmanoma, turėtų būti išduotas nemokamai arba už nedidelį mokestį.

Kartu kai kurie įstatymai dėl dokumentų patikros, pvz., tokie, kurie reikalauja visų dokumentų visiško legalizavimo, priimti tuo metu, kai tarptautinis bendravimas ir dokumentų patikra buvo sudėtingi. Nors tie įstatymai tuo metu galėjo būti pagrįsti, tačiau šiuo metu yra geresnių ir efektyvesnių dokumentų autentiškumo patikros būdų tiesiogiai kontaktuojant su kompetentingomis pripažinimo institucijomis ir švietimo įstaigomis, kuriose, kaip manoma, tokie dokumentai buvo išduoti. Todėl valstybės yra raginamos peržiūrėti savo nacionalinius teisės aktus ir (ar) taikomą praktiką, siekiant supaprastinti ir modernizuoti jų taisykles dėl dokumentų autentiškumo patikros.

V. Vertinimo kriterijai

29–31 paragrafai

Institucijos statusas

Kvalifikacijos negali būti tinkamai įvertintos neatsižvelgiant į instituciją, kuri suteikė tas kvalifikacijas. Kartu nacionaliniai teisės aktai ir praktikos, susiję su vertinimu ir aukštųjų mokyklų kokybės užtikrinimu, skiriasi. Todėl informacija, kurią galima gauti apie aukštąsias mokyklas, taip pat skiriasi. Lisabonos pripažinimo konvencijos VIII skyrius nurodo, kokio pobūdžio informaciją turėtų pateikti Šalys, turinčios aukštųjų mokyklų ir programų formalaus vertinimo sistemą, bei Šalys, neturinčios tokios sistemos. Jei šalys yra įkūrusios nacionalines kokybės užtikrinimo

agentūras ar tarpnacionalines kokybės užtikrinimo institucijas, šios turėtų būti laikomos vertingais informacijos šaltiniais.

UNESCO ir Europos Tarybos transnacionalinio švietimo gerosios praktikos teikimo kodeksas nusako principus, kurių transnacionalinių susitarimų pagrindu švietimo paslaugas teikiančios institucijos ir organizacijos turėtų paisyti ir kurie turėtų būti taikomi vertinant kvalifikacijas. Taip pat Rekomendacijose dėl jungtinių laipsnių pripažinimo išdėstyti principai turėtų būti taikomi vertinant jungtinius laipsnius.

Individualių kvalifikacijų vertinimas

32 paragrafas

Tarp užsienio kvalifikacijų vertinimo ir tikslo (-ų), kuriam (-iems) siekiama pripažinimo, yra tiesioginis ryšys. Pavyzdžiui, kvalifikacija gali būti tinkama tolesnėms studijoms, tačiau nepakankama siekiant įsidarbinti. Atitinkamai kvalifikacija gali būti tinkama siekiant įsidarbinti, bet ne tolesnėms studijoms, pavyzdžiui, doktorantūrai. Pavyzdžiui, tai galėtų būti tas atvejis, jei užsienio kvalifikacijoje trūksta tiriamojo darbo komponento, savarankiško baigiamojo darbo parengimo ar kito svarbaus savarankiško darbo elemento ir toks elementas yra reikalaujamas stojant į doktorantūrą priimančiojoje šalyje. Tai reiškia, kad išvadoje dėl pripažinimo turėtų būti aiškiai nurodyta, kokiam tikslui ji galioja, ir siekiant pripažinimo kitam tikslui (-ams), nei tam, kuriam skirta ankstesnė išvada, vertinimas turėtų būti atliekamas iš naujo.

Kvalifikacijos gali būti tinkamos plačiam spektrui tikslų; keletas jų pavyzdžių:

- (a) bendra teisė į aukštąjį mokslą;
- (b) apribota teisė į aukštąjį mokslą (t. y. apribota teisė į tam tikras aukštojo mokslo sistemos dalis);
- (c) bendra teisė į tolesnes tam tikro lygio studijas (tokias kaip doktorantūros studijos ar antrosios pakopos studijos);
- (d) apribota teisė į tolesnes studijas;
- (e) teisė į profesinį mokymą;
- (f) bendra teisė į darbo rinką (t. y. tam tikro lygio plataus profilio kvalifikacija);
- (g) teisė į specializuotą darbo rinkos sritį;
- (h) teisė į reglamentuojamą profesiją.

33 paragrafas

Keli nacionalinių ar tarptautinių teisės aktų, kurie gali būti taikomi prašymams dėl užsienio kvalifikacijų pripažinimo, pavyzdžiai:

- (a) nacionaliniai įstatymai ir kiti teisės aktai dėl kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu;
- (b) nacionaliniai įstatymai ir kiti teisės aktai, susiję su įsidarbinimu, įskaitant susijusius su reglamentuojamomis profesijomis;
- (c) Europos Tarybos ir UNESCO konvencija;
- (d) Europos Tarybos ir UNESCO rekomendacijos ir Gerosios praktikos kodeksai;
- (e) Europos Sąjungos direktyvos, įskaitant ir dėl profesinio pripažinimo;
- (f) kitos Europos Sąjungos taisyklės ir kiti teisės aktai, pvz., reglamentuojantys pripažinimą kvalifikacijų, įgytų pagal Europos Sąjungos švietimo programas, tokias kaip Mokymosi visą gyvenimą programa ir Erasmus Mundus;

- (g) tarptautiniai susitarimai, sudaryti kitų tarptautinių organizacijų, tokių kaip Šiaurės šalių ministrų taryba;
- (h) dvišaliai ir daugiašaliai tarpvalstybiniai susitarimai;
- (i) dvišaliai ir daugiašaliai susitarimai tarp aukštųjų mokyklų.

Ne visi šie teisiniai aktai turi vienodą teisinę vertę, todėl į jų teisinį statusą taip pat reikėtų atsižvelgti.

36 paragrafas

Kvalifikacijų turinio, mokymosi rezultatų ir paskirties skirtumai gali būti susiję, pavyzdžiui, su bendrojo lavinimo ar specializacijos lygiu, savarankiškų rašto darbų (tokių kaip kursiniai darbai, disertacijos, baigiamieji darbai) reikalavimais, praktikos laikotarpių įtraukimu, darbo laboratorijose patirtimi ar panašiais reikalavimais (pavyzdžiui, medicinos ar gamtos moksluose) ar neakademiinių elementų (tokių kaip sportas arba profesinis mokymas) įskaitymu kvalifikacijoje.

Tai, kas gali būti apibrėžta kaip „esminiai skirtumai“, galintys lemti dalinį pripažinimą ar nepripažinimą, didele dalimi priklauso nuo tikslo (-ų), kuriam (-iems) siekiama pripažinimo, pavyzdžiui, siekiant pripažinimo tolesnėms studijoms ar norint užsiimti nereglamentuojama profesine veikla. Tam tikrame kontekste platus išsilavinimas gali būti pageidautinas, o kitame kontekste gali būti reikalaujama aukšto specializacijos lygio.

Mokymosi rezultatų pavyzdžiais gali būti vienas ar daugiau iš toliau pateikiamų:

- (a) plačios specialaus dalyko žinios;
- (b) specifinio dalyko mokslinių tyrimų rezultatų supratimas;
- (c) gebėjimas analizuoti ir spręsti problemas;
- (d) gebėjimas efektyviai bendrauti (žodžiu ir raštu) su įvairiomis socialinėmis žmonių grupėmis sudėtingomis temomis;
- (e) gebėjimas taikyti mokslinių tyrimų rezultatus ir sieti juos su įprastiniais gebėjimais tam tikroje srityje;
- (f) gebėjimas taikyti mokslinių tyrimų rezultatus ir įprastinius gebėjimus naujose srityse;
- (g) gebėjimas vykdyti mokslinius tyrimus;
- (h) gebėjimas atskirti viena kitai prieštaraujančias teorijas ar paradigmas;
- (i) gebėjimas siekti specifinio darbo ar profesijos vykdymo, valdymo ar technologinės plėtros lygmenyje.

Pirmosios, antrosios ir trečiosios pakopos kvalifikacijų bendruosius mokymosi rezultatų aprašus galima rasti Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandaroje.

37 paragrafas

Paragrafe pabrėžiama, kad jei kompetentinga pripažinimo institucija ketina nepripažinti užsienio kvalifikacijos (visiškai ar iš dalies), jos pareiga yra įrodyti, kad šis sprendimas yra pagrįstas. Tai atitinka Lisabonos pripažinimo konvencijos, taip pat ir Europos Sąjungos direktyvų dėl profesinio pripažinimo principus. „Atitinkama šalies, kurioje siekiama pripažinimo, kvalifikacija“ gali būti nurodyta paties pareiškėjo prašyme dėl pripažinimo arba, jei pareiškėjas to nenurodė, tai gali padaryti kompetentinga pripažinimo institucija, atsižvelgdama į tikslą, kuriam siekiama pripažinimo.

38 paragrafas

Formalios teisės nėra visiškai skirtingos nuo tikslo, kuriam siekiama pripažinimo, bet taip pat nėra jam ir visiškai identiškios. Kvalifikacija teikiamos formalios teisės, pavyzdžiui, gali būti: teisė į aukštąjį mokslą (t. y. teisė būti lygiaverčiu su kitais siekiant aukštojo mokslo), teisė į doktorantūrą, teisė naudoti suteiktą vardą ar teisė siekti profesinio pripažinimo. Pastaroji teisė daugeliu atvejų taip pat priklauso nuo tokių neakademių reikalavimų, kaip praktikos laikotarpiai (kur jie nelaikomi studijų programos, kurią baigus suteikiama kvalifikacija, dalimi) ar tautybės, gyvenamosios vietos ar kalbos reikalavimų.

Šios rekomendacijos užsienio kvalifikacijų vertinimą profesiniais tikslais reglamentuoja tiek, kiek vertinimas susijęs su žiniomis ir gebėjimais, liudijamais kvalifikacija, kurios profesinio pripažinimo nereglamentuojamoms profesijoms ir darbo rinkai siekiama.

Vadovaujantis savitarpio pasitikėjimo dvasia, šiose rekomendacijose siūloma, kad tuo atveju, kai kvalifikacija jos turėtojui suteikia tam tikras formalias teises jos kilmės šalyje, vertinimu turėtų būti siekiama nustatyti, ar kvalifikacija gali suteikti jos turėtojui panašias formalias teises priimančiojoje šalyje. Tačiau suprantama, kad nacionalinės praktikos dėl kvalifikacijomis teikiamų formalių teisių gali skirtis. Ši nuostata taikoma tik tokiu mastu, kiek tokias formalias teises kvalifikacija teikia jos kilmės šalyje.

39 paragrafas

Kvalifikacija liudija tam tikrą kompetenciją, įgytą per tam tikrą laiką. Kvalifikacijos vertė laikui bėgant gali sumažėti ar būti visiškai prarasta arba dėl to, kad kvalifikacijos turėtojas neatnaujino kompetencijos, įgyjamos su tam tikra sritimi susijusios veiklos metu, arba dėl to, kad toje srityje atsirado reikšmingų naujų žinių ir kvalifikacijos turėtojas nėra tinkamai susipažinęs su šiais pokyčiais. Kokiu mastu kvalifikacija tampa pasenusi, gali priklausyti nuo tam tikros srities žinių.

Todėl senesnių kvalifikacijų pripažinimas gali būti komplikuoatas ir nėra standartinio sprendimo tokiai problemai išspręsti. Tačiau problema neapsiriboja užsienio kvalifikacijomis. Jei šalies, kurioje siekiama pripažinimo, senesnės kvalifikacijos vis dar yra pripažįstamos, tai panašios užsienio kvalifikacijos, suteiktos panašiu laiku, turėtų taip pat būti pripažįstamos tam pačiam tikslui. Tačiau, jei šalies, kurioje siekiama pripažinimo, kvalifikacijos yra laikomos pasenusiomis ir daugiau nepripažįstamos, panašios užsienio kvalifikacijos turėtų būti traktuojamos taip pat.

40 paragrafas

Studijų trukmė yra vienas dažniausiai taikomų vertinimo kriterijų ir, kaip rodo patirtis, ji yra vienas iš kriterijų, su kuriais pareiškėjai, kurių kvalifikacijos yra pripažįstamos tik iš dalies ar iš viso nepripažįstamos, lengviausiai sutinka. „Studijų trukmės“ sąvoka yra kiek problemiška, nes paprastai metais ir semestrais išreikšta studijų trukmė skirtingose šalyse ir skirtingose institucijose gali skirtis savaitių, sudarančių semestrą ar studijų metus, skaičiumi ir darbo valandų skaičiumi per studijų savaitę, taip pat paskaitų, savarankiško darbo ir kitos studijų veiklos (praktikos, laboratorinio darbo ir pan.) valandų pasiskirstymu. Esminiai skirtumai šiuo atžvilgiu galėtų sumažinti skirtumą tarp iš pirmo žvilgsnio skirtingos „trukmės“ kvalifikacijų arba galėtų padidinti skirtumą tarp iš pirmo žvilgsnio panašios „trukmės“ kvalifikacijų. Todėl „studijų trukmė“ neturėtų būti laikoma nekintama sąvoka ir neturėtų būti naudojama kaip vienintelis užsienio kvalifikacijų vertinimo kriterijus.

Tačiau apskritai studijų trukmė gali būti laikoma požymiu kvalifikacijos lygiui nustatyti. Kuo didesni skirtumai tarp studijų trukmės, įprastai reikalingos įgyti įvairias kvalifikacijas, tuo labiau

atrodo, kad tos kvalifikacijos yra ne to paties lygmens. Esminio skirtumo dėl studijų trukmės klausimas taip pat turi būti sprendžiamas neatsiejamai nuo mokymosi rezultatų. Taip pat turėtų būti pabrėžta, kad nors studijų trukmė gali skirtis, tai nebūtinai turėtų būti laikoma esminiu skirtumu ir atliekant vertinimą nebūtinai turėtų būti atmesti kiti faktoriai.

41 paragrafas

Šis paragrafas pabrėžia poreikį visą dėmesį sutelkti į vertinamą užsienio kvalifikaciją. Atsižvelgimas į ankstesnius išsilavinimo lygius turėtų būti išimtis, o ne taisyklė. Pavyzdžiui, tuo atveju, jei asmuo kreipiasi dėl daktaro laipsnio pripažinimo, jo vidurinės mokyklos baigimo kvalifikacija neturėtų būti vertinimo dalis. Į ankstesnes kvalifikacijas turėtų būti atsižvelgiama tik išimtiniais atvejais, o vertinimas turėtų tiek, kiek įmanoma, apsiriboti iškart prieš kvalifikaciją, kurios pripažinimo siekiama, buvusiu lygiu.

42 paragrafas

Šis paragrafas kalba apie kompetentingų pripažinimo institucijų ir kitų vertinimo agentūrų pastangas, kurių, vertinant individualius atvejus, gali būti pagrįstai tikimasi. Minėtos institucijos turėtų taikyti visus profesinius gebėjimus ir atsižvelgti į aktualią literatūrą, įskaitant informaciją apie nacionalines kvalifikacijų sandaras. Vertinant užsienio kvalifikacijas, didesnis dėmesys turi būti skiriamas mokymosi rezultatams, o ne pačiam procesui (t. y. mokymo programai, kurią baigus buvo įgyta kvalifikacija).

Vertinimo rezultatas

43 paragrafas

Nurodymai šiame paragrafe susiję su papildomu išsilavinimu, kurį pareiškėjai gali įgyti siekdami pagerinti savo galimybes įgyti pripažinimą vėliau. Kompetentingos pripažinimo institucijos turėtų padėti tokiems pareiškėjams gauti kuo tikslesnius nurodymus, kokių veiksmų reikia imtis, ar atitinkamai nurodyti pareiškėjams, kur rasti tinkamos rašytinės informacijos ar kaip susisiekti su aukštųjų mokyklų ar kitų atitinkamų institucijų atstovais.

****

REKOMENDUOJAMOS UŽSIENIO KVALIFIKACIJŲ VERTINIMO PROCEDŪROS SCHEMINIS PLANAS

Toliau pateikiamas rekomenduojamas užsienio kvalifikacijų arba dalinių studijų vertinimo procedūros scheminis planas. Jis siūlomas kaip suvestinis kontrolinis sąrašas. Numatytų žingsnių seka pagal praktiką gali skirtis arba keli žingsniai gali būti atliekami tuo pačiu metu.

1 žingsnis

Kompetentinga pripažinimo institucija gauna paklausimą arba prašymą.

Gavimo patvirtinimas.

Pareiškėjui pateikiama informacija apie procedūras ir kriterijus.

Pereinama prie 2 žingsnio.

2 žingsnis

Patikrinama, ar pateikta visa reikalinga informacija ir dokumentai.

Jei ne: renkama tolesnė informacija iš pareiškėjo arba aukštosios mokyklos (-ų).

Jei taip: pereinama prie 3 žingsnio.

3 žingsnis

Patikrinama, ar pareiškėjo kvalifikacija yra autentiška ir ar pateikti dokumentai buvo iš tikrųjų teisėtai išduoti pareiškėjui (atlikdama šį žingsnį kompetentinga institucija gali prašyti nacionalinio informacijos centro pagalbos).

Jei ne: (t. y. kvalifikacija suklastota): atsisakoma pripažinti kvalifikaciją.

Jei taip: pereinama prie 4 žingsnio.

4 žingsnis

Patikrinama, ar suteikusi kvalifikaciją aukštoji mokykla ir (ar) baigta programa yra pripažintos kaip priklausančios aukštojo mokslo sistemai. Transnacionalinio švietimo atveju tikrinama, ar kvalifikaciją suteikusi institucija ir (ar) programa yra pripažintos jų kilmės sistemoje ir (ar) laikomasi principų, išdėstytų UNESCO ir Europos Tarybos transnacionalinio švietimo teikimo gerosios praktikos kodekse.

Jei ne: pripažinimas paprastai nebūtų suteikiamas.

Jei taip: pereinama prie 5 žingsnio.

5 žingsnis

Užsienio kvalifikacijos vertinimas, atsižvelgiant į:

- (i) tikslą, kuriam siekiama pripažinimo;
- (ii) formalius teisės aktus:
  - (a) nacionalinius įstatymus;
  - (b) tarptautines konvencijas, direktyvas, rekomendacijas, gerąją praktiką ir kt.;
- (iii) ankstesnę praktiką panašiais atvejais;
- (iv) kvalifikacijos turinį ir mokymosi rezultatus tiek, kiek įgyvendina (i)–(iii) punktus;
- (v) informaciją ir patarimus iš kitų ENIC centrų, aukštųjų mokyklų ar kitų šaltinių.

Vertinant turėtų būti siekiama atsakyti į tokius klausimus, kaip:

- (a) Ar skirtumai dėl mokymosi rezultatų tokie esminiai, kad užsienio kvalifikacija negali būti visiškai pripažinta? Jei taip, ar gali būti suteiktas alternatyvus arba dalinis pripažinimas?
- (b) Ar skirtumai dėl tolesnių veiklų, kurioms rengia užsienio ir priimančiosios šalies kvalifikacijos, tokie esminiai, kad visiškas pripažinimas nėra įmanomas? Jei taip, ar galimas alternatyvus arba dalinis pripažinimas?
- (c) Ar skirtumai dėl kvalifikacijai įgyti skirtos programos esminių elementų tokie dideli, lyginant su panašiomis programomis priimančioje šalyje, kad visiškas pripažinimas negali būti suteiktas, atsižvelgiant į tikslą, kuriam siekiama pripažinimo? Jei taip, ar galimas alternatyvus arba dalinis pripažinimas?
- (d) Ar programos arba aukštosios mokyklos, kurioje buvo įgyta kvalifikacija, kokybė taip skiriasi nuo panašių programų ar institucijų priimančioje šalyje, kad visiškas pripažinimas nėra įmanomas? Jei taip, ar galimas alternatyvus arba dalinis pripažinimas?

6 žingsnis

Išduodama užsienio kvalifikacijos įvertinimo išvada (vertinimo rezultatas). Atsižvelgiant į nacionalinius teisės aktus ir praktiką, tai gali būti:

- (i) patarimas kitai institucijai, kuri vėliau priims sprendimą;
- (ii) sprendimas;
- (iii) kitas patvirtinimas pareiškėjui ar kitoms suinteresuotoms šalims (pvz., esamiems ar būsimiems darbdaviams, aukštosioms mokykloms ar kt.).

Jei sprendimas teigiamas pagal (i) ar (ii): pripažinimas suteikiamas, pareiškėjas patenkintas.

Jei sprendimas neigiamas: sprendimo priežastis (-ys) turėtų būti aiškiai išdėstyta (-os) ir pareiškėjas informuotas apie galimybes pateikti apeliaciją.

Pareiškėjas gali:

- (a) priimti sprendimą;
- (b) pateikti apeliaciją dėl sprendimo.